

291521

28.11.30

281521

НА ТИХИХ
ВОДАХ

ІСКРА

КРАСНОУФИНСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА

СТАРИНА

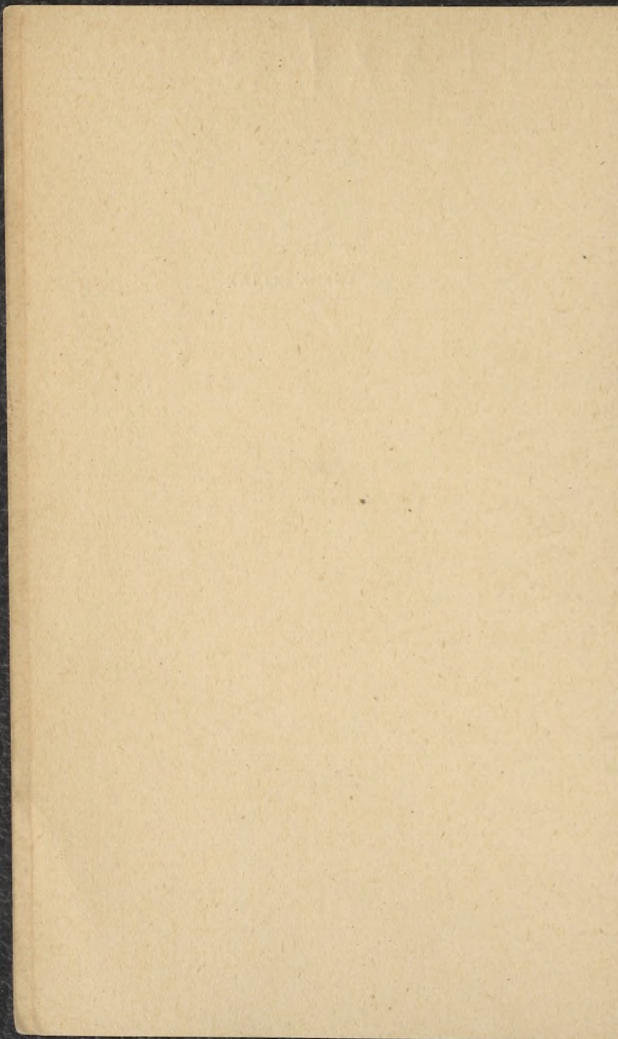
год:

500.
78 1. 30.

Д 291,521

НА ТИХИХ ВОДАХ

ТАРАС КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ
(ЧАЧА)

НА ТИХИХ ВОДАХ

(Хроніка першого водного, мандрів-
ного пластового табору на Волині)

ЛЬВІВ 1930

Заголовна вінета і марка Видавництва
роботи Івана Крушельницького. Адреса
Видавництва: Л. Робак, Львів Супінського
21. Друковано черенками друкарні ОО. Ва-
силіян у Жовкві.

I 291.521

1930Е0

На самім початку хочу навести одну золоту думку вибраного народу Єгови: Оселедець — є добрий! Шоколяда — є добра! Який жеж то добрий мусить бути оселедець із шоколядою.

Я позволю собі дещо змінити: Водний табор — є добрий! Мандрівний табор — є добрий! Який жеж то добрий і т. д.

Це є теж золота думка, а стала вона актуальною 4. серпня 1929, в Жовкві, де зібралось 13 гультіпак, щоб доказати, що абсурдом є думати, немовби то в світі існували взагалі якісь абсурди.

Колиб Ви собі одного дня пішли до пластової домівки й старались у всіх тих, що величезним відзначаються пластуванням, вивідати, яка їхня думка що до такого оселедця з шоколядою, чи пак табору водного і мандрівного рівночасно, вони взяли по чотири пальці до голови, що означоб премудрість їхню стопроцентову, і співчуваючо з Вами усміхнулись. А відтак висказали своє обурення, що хтось сміє строїти собі з них аж такі жарти.

Воно так і було. І найбільші поступовці в тім напрямі і смільчаки мали настільки лише пластової відваги, щоб цей табор назвати »водною прогулькою на Волинь«.

Та мимо цього цих кілька тижнів мали визначний характер таборування і то не лиш з огляду на протяг часу. А що ми весь час були на воді і змінiali місця, з чистим серцем і совістю звемо цей час — водним, мандрівним табором.

I.

В Жовкві, старім місті князів Жовківських, зібрались протягом суботи, 3. серпня, всі ті, що мали йти до табору, і ті, що приїхали чи то на посвячення човнів, чи на панахиду за бп. секретаря Д. Вітовського.

Першими були Райвах, Старий Мурлика і Чача, не вчисляючи, розуміється, декількох місцевих. Коли розважити, що вони весь місяць перед тим були серед гір, лісів і Бойків, не одно не ясне нам виясниться й ми зовсім з инчого боку зачнемо оцінювати їх діяльність серед мирного жовківського населення. Ясним стане, що ці люде могли з одної сторони реферувати по два обіди за порядком, що може мирні жовківські громадяне брали на карб здичіння нашої післявоєнної молоді, з другоїж сторони виявляли безмежно приязну пошану перед усім родом жіночим.

Тогож таки дня пішли вони всі три оглядати Жовкву з її історичними «забутками» і, здавалося, було це завдання їм досить приємне, бо день злетів птицею.

По соліднім нічлігу в бурсі наступила неділя, перший день табору.

В пам'яті таборитів, що в міжчасі зібрались усі, остав той день через панахиду за полковника Вітовського, в пам'яті жовківських, мирних громадян через те, що перший раз бачили, як карними трійками ступають пластуни (а було їх 26).

По обіді відбулось посвячення човнів »Скоб-а« і »Хортиці«.

Сама історія тих човнів коротка: Адьо Кархут дав 120 примірників »Перша проба пластуна«, Робак розпродав, жовківський курінь збудував човна, 50. курінь зі Львова дав всі желізні роботи, а з посвячення заплачено всі довги і з нічого повстали, немов земля з мряковиння, два нові пластові човни. Самого посвячення dokonав жовківський парох в присутності 3 пар хрестних родичів, 8 трійок пластунів і великої товпи народа.

По посвяченню було щось в роді фестину й аж пізно порозходились люде домів.

Взагалі перший таборовий день зачався не лиш інтересно, але й гарно. Бо рано кропив легенький дощець дорогу, а в вечір кропила собі фамілія дорогу сміхом і ставила колеса щастя.

II.

Раннім ранком 5/VIII. функціонували вже всі. Обозний Березюк докінчував окуття, Робак дбав за фас, Адьо видавав грімкі

прикази, що їх чути було на пів міста, (це зоветься: залагоджував всякі формальности), а Старий Мурлика протягав свої лапи.

Частина таборовиків під проводом Робака пішла наперед до Мостів Великих до води, саміж човни з малою обсадою поїхали двома фірами.

Прибули ми туди в год. 14 і розбили над Ратою табор. Три шатра, два човни й посередині ватра — це те, що примаює людей здалека до себе, приневолює їх постояти, обдивитись і потім піти домів, хитаючи головами. Це все могло бути також і в Мостах, тільки що вони занадто жидівські. І замість всіх тих головою киваючих людей прийшла лиш купа жиденят, так що дижурний, ради пластової тайни мав велику приемність гнати їх при помочі Адя й Чачі від табору. Ціле поплудне пішло на ущільнювання човнів.

Мандрівна братіє! Коли тобі колись прийдеться бродити по тих сторонах, приїзди обовязково до Мостів на нічліг. Піди ти там над ріку, що зоветься Ратою, а найдеш на зарінку серед будяків і хабаззя три рівчаки і ямку, що означає, що там колись стояв перший водний, мандрівний пластовий табор.

І все одно, Скоб ти, розвідчик, чи В. П. К., розбий ти там шатро, а коли тобі в ночі розібють голову, чи кавалок руки, не дрися, як старе простирано, а спімни тих, що

їм перед тобою розбивали, не розбіраючи, чи вожд, чи ні, і спімни славного обозного Березюка, що перший зробив з весла шаблю, наче Бог з темряви світло.

Вибач вкінці за поетичних цих слів кілька, але всі вони впливають з тої п'яної радості по побіді над ворогами, що скрито і злобно досить хотіли виказати боездатність звичайних парканових штахетів, вибравши собі за мірило опору і сили мирних »члонкуф пластуна«.

Що до подрібного перебігу »шпарги« починаючи від визову: »Chłopczy, ile was tu jest, chodźcie na pole walki!« аж до купання в ріці в год. 1. в ночі, то все воно найлучче розповість кожний з таборовиків, бо було стільки цікавих моментів, що годі стямити.

III.

На другий день коло полудня покинув водний табор з тяжким жалем і животом гостинні Мости, послатавши діри в човнах і головах, чим попало.

Ізда була чудесна! Рата, хоч пливе помалу, на рати, і кількома ратами вливається в головну Рату, всеж таки води має досить, а на шість весел їдеться досить солідно. Крім того дбала за нас природа, мати всіх волоцюг, і щоб на мілинах не бракло води, падав легенький дощ, а вітер йшов проти води, щоб нові Запоріжці, борони Боже, не потребували здержувати човнів.

Та назва «нових Запорозжів» прилипла до таборовиків ще на Раті й так нас відтак все називано всюди, де ми причалювали. Та можна це пояснити будовою човнів, а три пари весел, коли рівно йдуть, всежтаки імпазантно виглядають.

З поодиноких таборовиків презвано тоді тільки Чачу, що сидів при стерні, Карпом Летючим і було йому від тоді два імена: одно сухе, друге мокре.

Дощ і ніч казали нам висісти в Сільці Белськiм і шукати теплого огнища. Прання небесне було солідне й хлопці всі виглядали, як помоклі Скоби. Тим більший був розуміється, фасон. В делегації до священника пішли Маркірандо й Чача й по кількох реченнях була хата, кухня, серця, а що найважливіше стодола отверті. Шлюмерок був, розуміється, завзятий, бо попереджений пиріжками, смаженицею, молочком, чайком, хлібцем, булочками, а трівав з огляду на ранній дощ годин кругло 11.

Рано 7/VIII., я вже сказав, падав дощ. Дощ — то є чудесна річ, часом просто неоцінено чудесна річ!

Шановний Читачу! Не мучив Тебе описуванням всього, що водний табір зів в Сільці і лиш натякнув. Але рано 7/VIII. абсолютно нічого не сталось, крім того, що ми вирушили в дальшу дорогу і мокли, як сливки в компоті, а що не можна в хроніці пропустити одного дня й написати на тiм місці одне те слово: дощ!, так, будь

ласка, прийми Ти від мене цих скромних кілька гадок про дощ!

Дощ — то є дощ, зачавби старий Мурлика, і хочби він може навіть не зовсім подобав на дощ, то всеж таки він є — дощ! Ця залізна певність дає і мені деяку змогу — про дощ сказати. На приклад мігби хтось сказати, що дощ не паде з синього неба. Я цього не скажу, бо 7/VIII. падав дощ з синього неба, і то синього, як волошки, і то дощ, як з ведра, Це бачиш, є один новий доказ і в тім напрямі требаби змінити всі підручники географії, а другий це те, що дощ є мокрий, що перед ним можна скритись у воду, над якою то квестією переводилась жива півторагодинна дискусія між залогою »Хортиці«,

Всежтаки під вечір випогодилось зовсім і табор пристав під Сокалем над Бугом, бо Бугом йшли ми вже від полудня. Тут був звіт і зимний обід, а по півтора години їзди були ми вже в Сокалі. У др. Волосянського найшлась саме добра стола, ну і відповідна скількість сіна, журитись не було чим.

IV.

Сокаль є то град з визначним орієнталістичним характером. Життя в нім зачинається з 20 години вечора, а на Бесіді з 22 год.

Пані в Сокалі перфумуються з дуже ве-

ликою самопосвятою і самопожертвою, що свідчить о їх добрім серці і злім носі.

Панове в Сокалі ходять в довгих споднях, в дуже довгих споднях, тож за голими пласовими колінами оглядаються всі по десять разів.

Пані і панове разом стараються при тім на корзі по українськи не говорити, що все разом взяте свідчить о культурі їх великій.

В Сокалі стрінулась »стара війна« з проф. Юрком Могалевським, з яким зналась ще зі Львова, й провели з ним симпатично весь вечір при чайку, рисунках і легкій розмов. Проф Могалевський — це один з цих Українців, що навіть в Сокалі остають Українцями. Його чисто українська вдача поставила нам чай, ще заки ми встигли привитатись, а по двох годинах вже нам годі було розстатись. Та сурма просурміла і треба було йти спати, а можу запевнити, спалось нам добре.

Ви не були в таборі? Це шкода! Ви зналиб, що за розкіш, коли Ви зтягнете вперед з сусіда з ліва коц, (мовляв і так тепло), і коли він не пробудився, огорнетесь двома і засипляєте, а тут Вам вже сурмач, знаючи, що Ви найбільший спюх, над самим вухом затрубить вставання. Тоді Ви з дивом стверджуєте, що Ви спали вже шість годин, а Вашими двома коцами вкривається сусід з права. І Ви тоді по-

розставляєте дижурному і сурмачеві фамілію по кутках і викинете братії з рота, подібно як Зевес Атену, сто чортів на сніданок, а в голові у Вас ще тисячі їх. В тім свисток на руханку і Ви рухаєтесь. А за кожним рухом один чорт вилітає, за кожним згинанням три і Ви раптом стверджуєте, що Ви їх всіх викинули і спокійно усміхнені Ви сідаєте пити какао. А потім вже є робота.

Крім звичайних таборових занять доповнили ми ще того дня харчеву скриню, а потім братія дала нагоду др. Волосянському виказатись знайомістю рідного міста. І треба йому признати, знає він його лучче, як Микола Горубець бо від найстаршої башти до наймолодшої жидівки.

По обіді відійшли ми в год. 15-тій, проводжені третою лодкою, трома пластунами і трома господарями : зігнувшись в три погібелі тягнули веслами в три пари. Підбадьорені чорною кавою і рожевими словами проф. Могалевського йшли ми так в синю даль невідому й прибили вечером до Старгорода.

Старгород, хоч більше старий, чим город, має бути місцем, де колись стояв табор Хмельницького й ми забавились в нього й розбили на тімже місці наші шатра.

Старий Буг немало здивувався, коли побачив таких нових козаків, коли в сяйві вогня замигтіли їх лица, коли в темну ніч понеслась їх свобідна пісня.

Тут мали ми першу варту на низах. Це так буває тільки раз, коли на небі зацвітуть зірки, а в воді плюскається риба, коли між шатрами палає вогонь і по полях лине широко, безжурно пісня. Тоді найбільш пробуджується та сила, що казала Чортами Лісовими стати, що гонить нами по землі нашій повздовж і впоперек, по лісах, по горах і по волинських тихих водах. Тоді щось таке невідоме розпирає серце, що воно трохи не лопне. Це ті хвили, коли Кравців Богдан, архидідько, сідає і пише свою «Дорогу», а в Янкля проявляється потреба «реву сили».

В тім так поволі протяжно засурмить сурма на спочинь і ми йдемо счати. Лиш не думайте може, що ми розкиснемо й не можем заснути! Ні! Ми тоді спимо, як забиті.

V.

Рано 9.VIII. пробували ми нашого щастя що до «рибуїв», але цим разом воно не показалось великим і ми відплили заведені нашими рибацькими здібностями.

В тім місці мушу згадати про один наш прибуток на Хортиці, про нашого неоціненого Паташонця, що вправді вже й перед тим був між нами під скромним назвищем Довганика, котрого ми однак аж тепер відкрили. Що це є — Паташонцьо?

Паташонцьо — це не жарт, не видумка таборова. Паташонцьо — це Паташонцьо!

Ви бували може часом в кіні? А бачили Ви там фільм: Пат і Паташон, як моряки? Ну, от представте собі, ідем ми так і бачимо, сидить Вам тут в човні Паташон і черпає воду. Такийже сам Паташон і так само черпає, такимже самим черпаком воду! Ясно Вам? Можете собі тепер представити нашу радість з того приводу. Наші весла подвійно занурювались у воду, а сонце смалило подвійно наші плечі. У нас же був Паташонцьо.

Коло полудня пристали ми до Голубя й зварили обід, а що спека була страшенна, тож аж коло 6 рушили ми в дальшу дорогу.

Позволь мені. Шановний Читачу, знов забрати до Тебе слово, хоч як це не допускаємо в таких паскудствах, що зовуться хроніками, але це лише в Твоім інтересі. Хочу Тобі, бачиш, дати одну добру раду, а саме: коли в Тебе м'яке серце, »в що впрочім не вірю« або коли Тобі грозить запалення мозку, то будь так дебрий і перекинь цих кілька відступів аж до місця, де ми вже дійшли до Устелугу.

Бо боюся, що Твоє м'яке серце ствердне зо сміху над долею нашою поганою, а запалення мозку готово ще Тебе, борони Боже, оминати.

Зачалось властиво з того, що як я вже казав, була спека страшена і ми не могли перед шостою годиною вечора відплисти. А що так пізно відплили: постановили в ночі надложити. І справді о год. 21. при-

стали ми лиш на пів години до Крилова й купили суху вечеру, а там й поплили дальше. А щоб менше нудилось «кленусь, що лиш тому», ми зробили полювання на гусуїв.

Гусуї — це, мігби хтось подумати, гуски. В тім воно не так. Ріжниця ціла в тім, що гуски бувають або свійські, або дикі. І, значить, колиб ми полювади на гусок, так ми мусліб мати лямпки електричні «цеж була ніч!» і оглядати, дикі це гуски, чи свійські. Після мене — це скрайне не економічно і не практично, що більше, це навіть не совісно! Бо ануж убеш свійську гуску! При лямпціж не розбереш, а життя дурній гусці не вернеш. І бери тут гріх на душу — за гуски. Це так що до гусок!

А гусуї річ инша! Гусуїв нема ані диких, ані свійських, є лиш гусуї! Значить, не треба тобі лямпки, щоб розглядатися, ну й совість відтак чиста — гусуї і кінець.

Скажіть, будь ласка, громадяне, чом це мають бути якраз дурні гуски, коли це можуть бути — гусуї. А гусуїв тих, як на те, хмари цілі, човном тяжко проїхати було. Ми і взялись до них солідно. Своє значіння мало теж, що всі ми були по сухій, зимній вечері, тож кождий уважав, що є здібний зїсти сам — цілого гусуя.

І запанувала радість велика на човні між мужами, що вчинили погром гусуїв, а табсровий магазинер вийняв книгу і торжественно нотував скількість трупів в

рубриці* приходів... коли це нечайно на переді хтось скрикнув і скочив у воду.

Я сидів тоді при стерні, коли це знов два, знов два і раптом я теж крикнув і скочив у воду.

Я до сьогодні не маю повного образу, як це могло все виглядати. Я знаю лиш, що мене щось ударило по грудях, вирвало стерно й скотило назад у воду і я укритися своїмиж власними ногами. А доперва, коли я вже доходив до дна, я пригадав собі, що це всі так, і щоб я кого під водою не копнув. Рівночасно подумав я про це, що я в однострою і можу згубити капелюх, і хватився одною рукою за голову, втім другою діткнув дна й ствердив, що там мусить бути води до 5 метрів, бо дуже довго йдеться долів. Тут переконався я, що людська думка зуміє, коли треба, машинільно працювати, бо поза тими всіми думками (всі вони автентичні!) тямлю, я прийшов до переконання, що це нас линва від порома мусла струнути, що Поташонцьо слабо плаває, що те, що тепер мене вдарило хвостом по лиці — це щупак, або сом, (шкода, що рукою мушу держати капелюх) і що мені мусли замкнути всі нотатки і записки, не говорячи вже про сірники-одинокі на табор. Крім того мав я, як виринав з води готовий плян, який одначе до нічого не придався, бо тимчасом вода човна забрала і я взагалі нічого не бачив. Пітьма

булаж така на воді, як і під водою. Вкинці й не чути було, щоб де хтонебудь рухався і хоч я навіть раз гукнув, ніхто не відозвався.

Тодіж то я постановив, що вправді в однострою плавається досить добре, але обійдеться й без того і я поплив до берега.

Та тут зачалась доперва правдива Одисея, бо берега не було! бо беріг — це самі плавні безконечні, з хмарами »гусуїв«, а всі вони зачали приймати грізну поставу! Я вправді не дуже боюся звірят нищої сорти від чоловіка, поплив однак до другого берега і застав — те саме. Це зоветься попасти між Скіллу і Харібду, бо: тут ті самі плавні безконечні з шуварами і трощами, з болотом і »гусуями« в грізній поставі, лиш без сухого берега, деб можна стати ногою, а там пробувати було стати — це означало втопитисьдесять разів гірше, бо в болоті. А я чомусь особисто волю — воду.

Але буває часом в нещастю, що сама нещаслива причина нещастя стає щастям в нещастю

І тут воно так було. Бо впливши назад на воду, я нагадав собі туж саму ливу, що нас постручала у воду і зрадивши з такої мефістофельської гадки, мовляв, зверну сяду на неї кляту, що мене трутила, я поплив проти води.

Та не довелось!

Не щоб втопився, бо тоді, хоч як то прикро, громадяне, не писавб я мабуть цієї хроніки, але попливши хвилин з дві почув я перед собою крик. І в мить нагадав я, що »Скоб«, наш другий човен плив за нами й відстав був попереду. І от саме лучилось з ними те саме, що з нами. І тоді мені страшно жалко стало, що я не доплив раніше їх до линви, бо був би виліз на гору і глядів, як вони полетять в воду. Але і так мав я те велике плюс, що за другу хвилину надплив порожний човен і я вихопився на гору, а тоді вже криком збірив товаришів.

Що тут дальше оповідати! Скупались всі здорово, добре що нікому сом нічого не відгриз, Зловили ми трохи нище й другого човна й прибили до першого сухого берега, що стріли, бо дальше плисти бракувало весел і фантазії. Зарились ми тоді в копицю сіна й перекуняли три години, а як лиш зачало свитати, ще сонце з годину не сходило, поїхали ми шукати весел. А збирали ми їх до полудня! Так і не снідали і не обідали, лиш плили, бо сірники замокли, а до людей приставати не випадало, не думайте, щоб через гусуїв громадяни, та — бож — однострої були мокрі.

А на вечір стали ми у Устелугу й попращались з Бугом.

Воно все було добре, бо і Паташонцьо навчився добре пливати, мусів. Лиш мені одному жаль, чому я не підплив скорше

до линви й не зобачив, як тамті летять у воду. Лучче булоб описувати. Та вже пропало. А так попрощались ми з Бугом й поплили Лугою проти води до Володимира.

VI.

Після ріжних теорій, ріжних публіцистів ми галичани-провансали. Заскорузлі рутенці й годі. Для нас немає нічого понад рідну Зарваницю і Пациків, а людей зі світа не уважаємо людьми. Це така істина і так її всюди підчеркують, що і я повірив. (Як же тут не вірити? Це теж булоб провансальство). Та приїхавши до Володимира, переконався я, що я не я. Себто так: коли правдою є, що для галичан нема нічого милійшого від Зарваниці, то я не галичанин, одним словом я — не я. Я ще навіть ніколи з так великою приємністю не вимовляв назви жадного міста, як Володимиру.

Во-ло-ди-мир!

Скажіть, чули Ви коли кращу назву? Я, мушу признатись, ні! Володимир! В тім однім слові відчуваєте всю повноту, всю мельодійність мови! Я писавби до Володимира листи часто-часто, щоб тільки одержати відповідь, взяти листа в руки й не отвираючи, прочитати поштову печатку: Володимир. Ви мене зрозумієте, Володимирці, що я цього не зроблю, бо на тій печатці буде: Włodzimierz.

Так подібно було мені і, я думаю, і другим коли ми ранком 11.VIII причалили у Володимирі під собором.

І це додатне вражіння остало нам чомусь до кінця. Хай буде, що там кацапня, що мало свідомих, ще менче поступових, Володимир перше волинське місто прийняло нас не лиш гостинно, але й щиро.

Зачалось від сбіду у д-ра Полянського. Я властиво вагаюсь, чи назвати це обідом у д-ра Полянського, але факт є, що ми до нього пішли на обід, і ні до кого инчого і, що ми того дня обідали. Тож, хоч як не люблю минатись з правдою, пишу, що зачалось від обіду у д-ра Полянського, а властиво зачалось від того, що ми облягли його дім чорною хмарою в той час, коли він після всіх можливих припущень, мусів сідати до обіду. Та цим разом ми завелись. І хоч як нам прикро було це, ствердили ми входячи, що д-р Полянський вже по обіді. І вслід за цим пішло зрозуміле реторичне питання шановного доктора: Панове вже по обіді, правда?

Шановний Читачу! Позволь мені затягнути чорну заслону на ділання і маневрування першого водного, мандрівного пластового табору у Володимирі на Волині аж до хвилини, коли ми, зложивши шлункови офіру, виходили з найлуччого ресторану у Володимирі і позволь себе заспокоїти, що водний табір голодний не остав і що його це нічого не коштувало,

А відтак пішло все як на маслі і ми були півтора дня між своїми. Чи це був д-р Полянський, чи пластова братія, чи повні темпераменту володимирські красавиці, чи це була гутірка в домівці, чи прохід, чи купіль, ніхго не мав чим поскаржитись, всюди було добре і всюди був на братію великий попит, а ще на памятку приніс старий Мурлика фляшку оливи.

Це не є гріх, одержати памятку, хиба що може трохи дивно виглядає, коли ця памятка-олива. Але представте Ви собі: Відпродажуєте Ви собі дівчину домів і чуєте раптом сурму, що відпливають. Ви тоді бете в дах, чи як там прийдеться, біжите і вскакуєте. І аж коли Ви відплили, бачите, що в Вас олива, яку Ви несли дівчині. Після мене, вазеліна лучча, але й олива злалась. Окуття були і так не мащені. А впрочім дарованому коневі не глядять ніхто в зуби.

Це так, гарно, коли Ви їдете, відїжджаєте, на беріг вийдуть Ваші знайомі, одні давнійші, другі з цих останніх двох днів і Ви їм гукнете тричі »Скоб«, піднесете прапора і перед Вами вже лиш даль с-ня, невідома. Вдарять весла по воді та поволі, поважно струснеться Хортиця, тоді Вам коло серця стає трохи пусто — трохи тужно, Ви спімнете спільну ватру з володимирчанами, але Ви певні, що це не лиш Ви так. І тоді плинете й не счуєтесь, мине година, дві і вже Зимне.

Так плили ми до Зимного.

Старий монастир в руїнах. Церковця з 12 віку, а там і нова вже стоїть. Та найцікавіше зо всього це льохи під монастирем, глибокі і зимні. Полазили ми тут до схочу й даліше поплили, а на вечір стали вже в Сільці Володимирським.

Є собі така пісня: »Де згода в семействі«. Не знаю, щоб вона мені колинебудь давнійше подобалась. Мельодія в неї дідівська, а слова надто вже пацифістичні. Та відколи ми були в Сільці, стала вона для мене другим: »Мир вам браття«.

Чеж вже таки трохи цікаво виглядає, коли ми приходимо в вечір до незнаних людей і питаємо, чи не відступилиб вони нам стодоли, і по кількох словах (не минуло ще дві мінати) сидимо всі і співаємо: Де згода в семействі! Я, признаюся, був таки трохи заскочений, бо аж опісля спостеріг, що Міша і Гріша між собою по російськи розмовляють, а пані матка до Курерка сховали Русский Голос. Та вже годі втікати, тимбільше що до нас господарі відносились дуже добре і дуже чисто по українськи, зачинаючи від мови, кінчаючи аж — на пропамятній книзі.

Я зовсім забув про ту книгу, до котро-вписувались наші господарі, гості і знакомі, а найдеться там не одна цікава, цвіт-ка, хоч і не одно щире слово.

Користаючи з наших строгих приписів ми встали і відплили, ще заки наші господарі повставали, Володимирчани, що

нас проводили своїм човном аж сюди, вернули ще були в ночі.

VII.

Я особисто, громадяне, не вірю в забобони.

— Оце, кажуть, кітка вам дорогу перейшла, завертайте з дороги!

Або:

— Чи бачите, як сороки крутяться коло вашої хати? Будуть гості.

Отжеж не вірю! Перейшла кітка, так, видно, їй туди дорога, а мені що? А що до сороки, то вже зовсім ні! Скорше вірю, що будуть гості, коли вам поліціант коло хати крутиться. Але й то не все. Часом ждете тиждень, а то й довше, а він не прийде. Кіт йому дорогу перебіжить...

Але мені не про те.

А от вірять ще люде, що чоловіка часом блуд вчепиться. Я, розуміється, й того не лякаюсь, але, мушу признатись, в Сільці повірив я і ми всі повірили в блуд. Так і вчепився нас, так і водив весь день, а в вечері привів на теж саме місце, звідки ми виплили. Як воно було — мені неясне. Хоч і тяжко, щоб в таких справах було щось ясне.

Виплили ми рано, погода нічого собі, риба у воді плюскається, пливем.

Плили ми так дві години і все добре, аж тут гов — дальше не піде. Зі всіх сторін беріг, хиба назад.

Ми й завернули. І знов ніби добре, знов проти води. Пливе ми, пливе годину, дві, погода нічого собі, риби гук, минула ще година, поспівуєм, аж тут гов — дальше не піде. Зі всіх сторін беріг, хоч бери й з місця завертай!

Ми й завернули. А тут, треба Вам знати, навколо шуварі, комиші, світа божого не видно. Завернули ми, пливе ми. Дивимось, так і знов проти води! Що за мара, думаєм, і сюди плили проти води і назад вертаємо проти води, кудиж вкінці та вода пливе? А після мапи, ми вже, бачите, й мапу витягнули, після мапи все в порядку. Туди плили, було добре, сюди пливемо і також добре.

Пливе ми одну годину, тут вже і сонце сідає, вже далі смеркати буде, а ми пливе ми і пливе ми. А шуварі чим раз вущє сходяться й вущє. Вже і сонце не гріє і риба коло човна не плюскається, вже й веслувати не можна, так вузько. Заплили ми в очерет і ні вперед, ні взад. Що тут робити? Повитягали запасні весла, всі взяли до роботи, по комишах, по троці, то так і перепхали якось. Виїхали ми на чисте, дивимось, а цеж і те місце, де ми рано виплили. Тож то радість була велика!

Але ночувати в Сільці другий раз таки не хотілось. Зварили ми рибу, зіли й дальше поплили, тай виплили коло млина в Маркоставі, і хоч нам не по дорозі було

туди плисти, та що робити! Заночували вже, а на другий день вертали аж до Чесного Хреста.

Тут і дізнались ми, що блуд, що нас весь день водив — в мапі, бо в Сільцях плавні зачинаються величезні і три річки в гору йдуть, а на мапі є лиш ставок і одна ріка, тай то не там, де треба.

Я й дальше, громадяне, не вірю в забобони! Але в блуди тяжко не вірити, а головно, коли вони — в мапі!

VIII.

В Маркоставі дістали ми одну добру науку. У вечір закинули ми, лягаючи спати, сіти на рибу. Та коли рано прийшли вибрати рибу, її вже не було. А добросердний дядько пояснив нам, що то він випорожнив, шей хвалив, що добра вловилась. — »А ви не журіться«, закінчив він. — Риба, то дар божий. Вам її тепер і так не треба, а до полудня не одні сіти стрінете, так випорожнить і їдьте з Богом. За годинку туди нова уловиться«.

І з незрозумілою для нас щирістю додав ще раз, що таки добрі наші сіти, бо добра рибка уловилась.

Що ми мали робити! Подумали й прийшли до переконання, що дядько добре радив. Тай не одні сіти відтак випорожнили.

Щож, за годинку нова рибка уловиться, Цеж — дар божий.

IX.

Це було 15 серпня. Псяча Зоря піднялась на небі найвище, і був поганий на загал день. Поминаю, що ми мусіли веслувати ввесь день без перерви, щоб надробити блуканину попереднього дня, але сонце жарило страшно, не було чим дихати і почала появлятися болотяна горячка.

Ми вже від Володимира не мали води. Це — погане почуття, плисти по воді, мати її під і навколо себе, а не мати води, такої доброї води. Бо коугом болота і, хоч як хотілось пити, пити її було годі.

Червачинський перший почав горіти. За ним ще дехто, а в усіх було видно зміну, хоч ніхто до того не признавався, та всі вони мали горячку.

Ще гірше було з їдою. Останки хліба зїли ще ночуючи в Сільці, а блукаючи відтак весь день не стрічали нігде людей, деб можна щось дістати. В Маркоставі, хоч і до села ходили, так в селі хліба вже давно не бачили, на новий ждали. Хоч і ночували ми в млині, так млин ще не мов, ще не було що. Погано було пити пісне какао на стоячій воді без хл ба.

Так ми і поплили. Руки машинально тягнули весла, лиш немащені окуття скрипіли під такт ударів, лиш очі горіли, уста пекли, ми їхали.

Тільки від часу до часу ставав дехто, клав весло до середини й скакав у воду.

І хоч це було проти приписів і в инчий час грозив за це карний звіт, того дня всі сиділи тихо й ніхто не звертав уваги, а Адьо брав мовчки покинене весло і ми — плили.

Було нам по дорозі коло полудня село Бутковичі. Тут пристали ми, щоб зварить обід. Та і з обідом не повелось якось. В селі нікого не було, все в полі при жнивах, а як часом і був хто, нічого не можна було дістати.

І ми поплили знов. Знов ударили весла по воді, заскрипіли окуття, занурилось стерно, Хортиця струснулась і — пішло. І так година, дві і аж до вечора. І вже зовсім смерклось, як добились ми до Біскупич. Тут постановили ми переночувати. І тоді шепнув хтось, що це Псячі дні і що 15 Псяча Зоря на небі найвище.

Х.

Воно пішло все дуже скоро й ми за пів години сиділи на софі і слухали Tango milonga. Нехай і так, що хотіли ми ночувати в шатрах над водою, нехай і те, що пішли лиш купити харчів. В селі довідались ми, що є кооператива, що заложив її священик Українець, і що він дуже порядний чоловік. І так воно було, що ми забавились в його господарів, а він в нашого, і він їв нашу рибу, а ми від нього все инче, а за пів години ми сиділи на софі, розмовляли про різні, преріжні справи і слухали Tango milonga.

Це був перший раз, що ми потребували одпочинку і ми його найшли. Так і сотворений був весь той дім на одпочинок. І одпочивав в нім священик Куделко, що перебувши всі уряди на Україні став на старі літа священиком в далекім од людей закиненім селі, відпочали в нім і ми.

Це був дивний вечір і задля нього варта було блукати весь день в Сільці і перебути ніч і день горячки, труду і голоду.

Ну і — поїхали ми. Це всюди так. Хоч і дуже не пускала щебетлива Нуся, хоч і дуже не хотілось.

XI.

Я так розкис споминаючи Біскупичі, що трохи не забув ще одного цікавого випадку. День перед нашим приїздом стрінувся свящ. Куделко з поліцаєм і той йому сказав, що на другий день будуть в Біскупичах пластуни зі Львова.

Можемо бути горді, що наша слава ішла не лиш за нами і з нами, але геть далеко перед нами.

16.VIII. рушили ми дальше горі водою й заплили на вечір до Локач, малого місточка. Заночували тут в шатрах, зараз таки над водою й на другий день найняли дві фіри, щоб перевезти човни з Орешки на Полонку, зі сточища балгійського на чорноморське (Буг — Стир). Сам вододіл дуже низький і нам прийшлося іти лиш 16 км. до Садова. Човни поїхали на

перід і по малій авантурі з візником спустили ми по полудню їх в Білому Стоці на воду, на малий доплив Полонки.

Це була одна з найгірших партій — Полонкою до Стира і Стиром до Луцька. Безконечними плавнями, шуварями плили ми, пробиваючись через ліси трощі і комишів, а як наставав вечір, розбивали тут таки при воді коло човнів шатра й спали, мов забиті. І так до понеділка.

XII.

На Спаса переконався я, що можна бути Богу духа винним чоловіком і поповнити проступок з 58 §.

Подумайте лиш, що ми змаргані і знуждовані підпливаєм під Луцьк і для фасону співаєм »Червону Калину«.

І на стрічу нам підплили луцькі хлопці. Вони, розуміється, в нічім не хотіли нам уступати і ми дружньо співали дальше »Червону Калину«.

І хотів пех, що цей великий будинок над водою, який я особисто уважав за 7-ми класову школу імени якоїсь там княгині, а старий Мурлика за монастир дівочий, не був ні школою, ні монастирем, а Івановою хатою.

І коли ми докінчуючи Червону Калину співали, що ми наших братів Українців визволимо, показалось, що там повно бра-

тів Українців, і що вони наш спів дуже дослівно взяли собі до серця.

Що тут счинилось, громадяне, годі оповісти. Тамті давай махати руками, і в крик. Слова власного чоловік не розумів. Тут десь взялись жиденята і на нас пальцями: Кік, які відважні, там десь жінки купались і в плач, ба й сторожа вискочила.

Доплили ми вкінці до Луцька і розв'язали водний табор чим скорше.

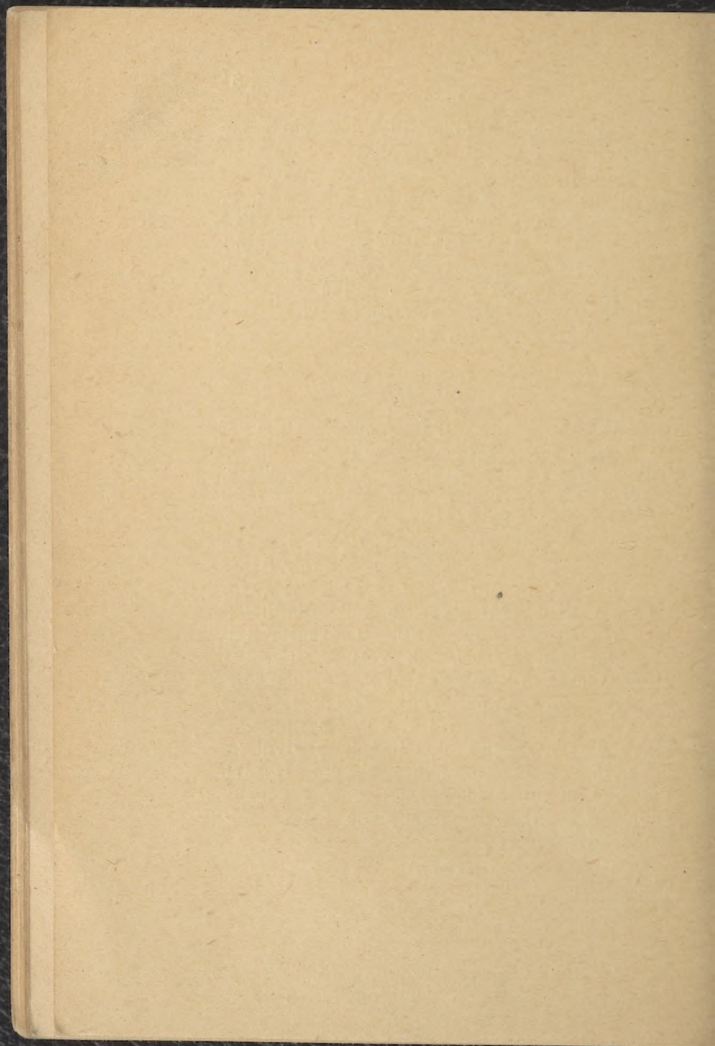
XIII.

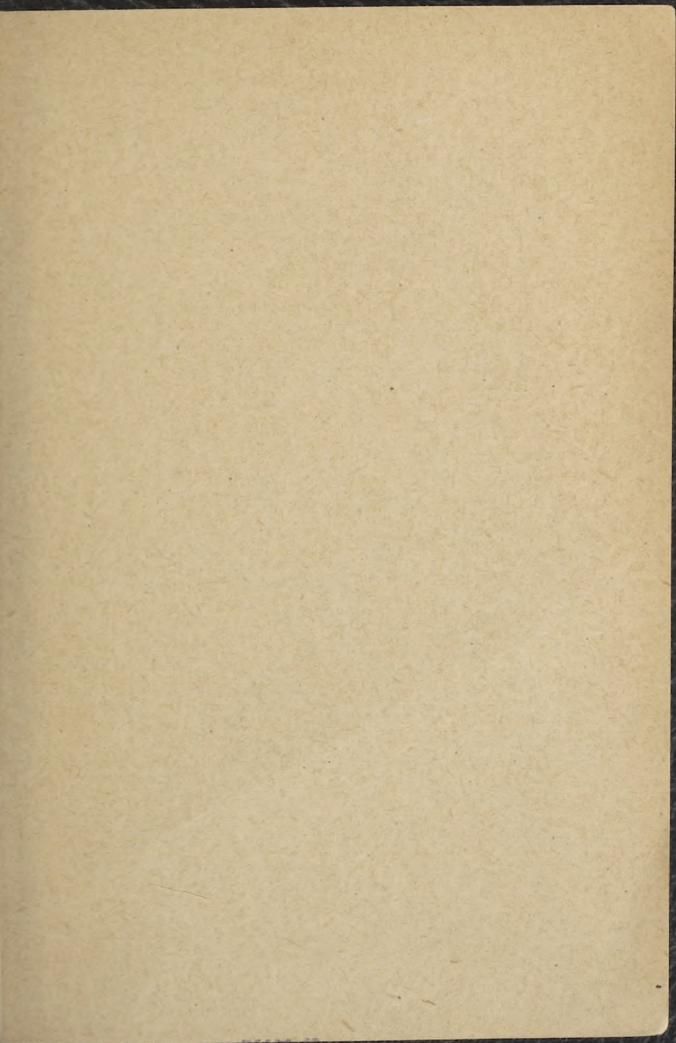
Човни остали в Луцьку зимувати, щоб на другий рік звідти таки зачати.

А таборовики розіхались. Одні до дому, другі до Берестечка, а треті там таки остали. Воно все так буває.

І колись зійдуться знов може два-три з того табору в инчій товаристві, може десь розпалять ватру й будуть оповідати. І від їх слів віятимуть вільні волинські вітри, зорітиме небо тими тисячами квіток, як над Бугом, чи там в далеких Локачах. В тих словах буде може відбиватись погана болотяня горячка, буде труд і загоріла упертість, а може Чорвона Калина і могучий зов ватри з Луцька, останньої нашої спільної ватри: »Ломіть кордон«, а може відібеться в тих словах спокій з Біскупич і розміряне Tango mi-longa. Хто знає?

Друкарня О. Василян, Жовква

наклад *150* примірників

25. STCZ 1930